

ДОКЛАД

**НА МЕЖДУВЕДОМСТВЕНАТА КОМИСИЯ ЗА ЕКСПОРТЕН
КОНТРОЛ И НЕРАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ОРЪЖИЯТА ЗА
МАСОВО УНИЩОЖЕНИЕ КЪМ МИНИСТЪРА НА
ИКОНОМИКАТА ЗА 2018 Г.**

СЪДЪРЖАНИЕ

Въведение	3
Национално законодателство в областта на експортния контрол	4
Контролни органи	5
ПРОДУКТИ, СВЪРЗАНИ С ОТБРАНАТА	
I. Сътрудничество в рамките на ЕС	7
II. Международни организации, договори и конвенции в областта на експортния контрол на продукти, свързани с отбраната, по линия на които Република България има задължение да предоставя данни и информация	14
III. Данни за износ, внос, трансфер, транзит, превоз на продукти, свързани с отбраната, брокерски сделки с тях и участие в изложения	17
ИЗДЕЛИЯ И ТЕХНОЛОГИИ С ДВОЙНА УПОТРЕБА	
I. Стратегия на Европейския съюз срещу разпространението на оръжия за масово унищожение и прилагане на експортен контрол	19
II. Законодателство на Европейския съюз в областта на експортния контрол на изделия и технологии с двойна употреба	24
III. Сътрудничество в областта на експортния контрол на изделия и технологии с двойна употреба	26
IV. Данни за износ, трансфер, внос, транзит на изделия и технологии с двойна употреба и брокерски сделки с тях	28
ПРИЛОЖЕНИЯ	
Приложение 1 - Категории на Списъка на продуктите, свързани с отбраната	30
Приложение 2 - Обобщени данни за издадените разрешения и удостоверения, и за осъществения износ и трансфер на продукти, свързани с отбраната, от територията на Република България	31
Приложение 3 - Обобщени данни за издадените разрешения и удостоверения, и за осъществения внос и трансфер на продукти, свързани с отбраната, за територията на Република България	39
Приложение 4 - Категории на Списъка на изделията и технологии с двойна употреба	44
Приложение 5 - Обобщени данни за издадените разрешения и за осъществения износ и трансфер на изделия и технологии с двойна употреба от територията на Република България	45
Приложение 6 - Обобщени данни за издадените удостоверения за внос и за осъществения внос на изделия и технологии с двойна употреба	46

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АГ	Австралийска група
ВД	Васенаарска договореност
ГРСИ	Генерално разрешение на Съюза за износ
ГЯД	Група на ядрените доставчици
ДНЯО	Договор за неразпространение на ядрените оръжия
ДТО	Договор за търговия с оръжия
ДЧ	Държави-членки
ЕК	Европейска комисия
ЕП	Европейски парламент
ЕС	Европейски съюз
ЕСВД	Европейска служба за външна дейност
ЗЕКПСОИТДУ	Закон за експортния контрол на продукти, свързани с отбраната, и на изделия и технологии с двойна употреба
ИТДУ	Изделия и технологии с двойна употреба
ККБ	Конвенция по касетъчните боеприпаси
КЗБО	Конвенцията за забрана на разработването, производството и натрупването на запаси от бактериологични (биологични) и токсични оръжия и за тяхното унищожаване
КЗХО	Конвенцията за забрана на разработването, производството, натрупването и употребата на химическото оръжие, както и за неговото унищожение
КБ	Касетъчни боеприпаси
КППМ	Конвенция за забрана на използването, съхранението, производството и трансфера на противопехотни мини и за тяхното унищожаване
МААЕ	Международна агенция за атомна енергия
МОЛВ	Малки оръжия и леки въоръжения
ОВППС	Обща външна политика и политика за сигурност
ОДПЗАО	Организация на Договора за пълна забрана на ядрените опити
ОЗХО	Организация за забрана на химическите оръжия
ОМУ	Оръжия за масово унищожение
ОССЕ	Организация за сигурност и сътрудничество в Европа
ППЗЕКПСОИТД	Правилник за прилагане на закона за експортния контрол на продукти, свързани с отбраната, и на изделия и технологии с двойна употреба
У	У
ПСО	Продукти, свързани с отбраната
РКРТ	Режим за контрол на ракетните технологии
СС НА ООН	Съвет за сигурност на Организацията на обединените нации
СЗО	Световна здравна организация

ВЪВЕДЕНИЕ

Междуведомствената комисия за експортен контрол и неразпространение на оръжията за масово унищожение към министъра на икономиката (Междуведомствената комисия) представя настоящия доклад в изпълнение на чл. 70 от ЗЕКПСОИТДУ.

Докладът съдържа информация за дейността на Междуведомствената комисия за периода **от 1 януари до 31 декември 2018 г.** Целта на доклада е да представи подробна информация, свързана с отговорната и последователна политика на Република България в областта на експортния контрол на ПСО и на ИТДУ, която страната ни провежда в съответствие с поетите ангажименти по линия на многостранните режими и договорености в областта на експортния контрол, отчитайки наложените международни санкции по линия на СС на ООН, ЕС и ОССЕ.

Целта на тези режими за контрол на износа се състои в ограничаване на риска от използване на чувствителни изделия с двойна употреба за военни цели и/или в програми за разпространение.

Прилагането на принципите на експортния контрол е обвързано със защитата на националната сигурност, икономическите и външнополитическите интереси на страната ни. Контролът, както в рамките на международните организации и режими, така и на национално ниво, обхваща определени категории конвенционални въоръжения, свързаното с тях оборудване и средствата за тяхното производство, а също така и широка гама ИТДУ, които могат да бъдат използвани както за граждански цели, така и за производство на конвенционални оръжия и разработването и разпространението на ОМУ.

Основни задачи на експортния контрол са предотвратяването и премахването на незаконната търговия с конвенционални оръжия и изделия и технологии с двойна употреба, както и предотвратяване на отклоняването им към нелегалния пазар или към нежелани крайни потребители, или за нежелана крайна употреба, включително и за извършване на терористични актове.

НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО В ОБЛАСТТА НА ЕКСПОРТНИЯ КОНТРОЛ

Националната система за експортен контрол се основава на съвкупност от нормативни актове, с които се определят реда, правилата, отговорностите на лицата, извършващи дейности с ПСО и с ИТДУ, и функциите на съответните контролни органи:

- **Закон за експортния контрол на продукти, свързани с отбраната, и на изделия и технологии с двойна употреба** (Обн. - ДВ, бр. 26 от 29.03.2011 г., в сила от 30.06.2012 г.; изм. и доп., бр. 56 от 24.07.2012 г., в сила от 24.07.2012 г.; изм. и доп., бр. 93 от 27.11.2012 г.; изм. и доп., бр. 9 от 31.01.2014 г., в сила от 31.01.2014 г.; изм., бр. 14 от 20.02.2015 г.; изм., бр. 79 от 13.10.2015 г., в сила от 01.11.2015 г.; изм., бр. 58 от 26.07.2016 г.; изм. и доп., бр. 101 от 19.12.2017 г., в сила от 19.12.2017 г.);
- **Правилник за прилагане на закона за експортния контрол на продукти, свързани с отбраната, и на изделия и технологии с двойна употреба** (Приет с ПМС № 205 от 15.07.2011 г., обн., ДВ, бр. 57 от 26.07.2011 г., в сила от 30.06.2012 г., изм. и доп., бр. 68 от 04.09.2012 г., бр. 96 от 05.11.2013 г., изм., бр. 40 от 02.06.2015 г., изм. и доп., бр. 19 от 02.03.2018 г.);
- **Заповед № РД-16-167/10.03.2015 г.** на министъра на икономиката за утвърждаване на образци на документи, съгласно приложения от № 1 до № 53, съгласно ЗЕКПСОИТДУ;
- **Постановление на Министерския съвет № 204 от 19 септември 2018 г.** (Обн., ДВ, бр. 80 от 28.09.2018 г., в сила от 28.09.2018 г.) за приемане на **Списък на продуктите, свързани с отбраната, и на Списък на изделията и технологиите с двойна употреба, които подлежат на контрол при внос**, съгласно приложения № 1 и 2;
- **Постановление № 272 на МС от 30.10.2012 г.** за изменение и допълнение на Постановление № 91 на МС от 9.04.2001 г. за утвърждаване на **Списък на държавите и организациите, спрямо които Република България прилага забрана или ограничения върху продажбата и доставките на въоръжение и свързаното с него оборудване, в съответствие с резолюции на Съвета за сигурност на ООН и решения на Европейския съюз и на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа** (Обн., ДВ, бр. 37 от 2001 г.; изм. и доп., бр. 70 от 2002 г., бр. 22 и 61 от 2003 г., бр. 9, 61 и 110 от 2004 г., бр. 24, 74, 78, 85, 94 и 96 от 2005 г. бр. 22, 32, 33 и 92 от 2006 г., бр. 7, 32, 34, 41, 46 и 61 от 2007 г., бр. 9 и 43 от 2008 г., бр. 92 от 2009 г., бр. 24 и 73 от 2010 г. и бр. 49 от 2012 г.);
- **Закон за забрана на химическото оръжие и за контрол на токсичните химически вещества и техните прекурсори** (Обн., ДВ, бр. 8 от 28.01.2000 г., изм., бр. 75 от 02.08.2002 г., в сила от 03.09.2002 г., бр. 11 от 02.02.2007 г., бр. 82 от 16.10.2009 г., в сила от 16.10.2009 г., бр. 26 от 29.03.2011 г., в сила от 30.06.2012 г., бр. 14 от 20.02.2015 г.);
- **Наредба № 16-437 от 04.05.2007 г. за условията и реда за извършване на дейности с токсичните химически вещества и техните прекурсори** (Обн. бр. 40 от 2007 г., изм. бр. 18 от 22.02.2013 г., бр. 39 от 29.05.2015, в сила от 29.05.2015 г.);

- **Закон за изпълнение на Регламент на Съвета (ЕО) № 1236/2005 относно търговията с някои стоки, които биха могли да бъдат използвани с цел прилагане на смъртно наказание, изтезания или други форми на жестоко, нечовешко или унижително отношение или наказание** (Обн. - ДВ, бр. 23 от 29.02.2008 г.; изм., бр. 82 от 16.10.2009 г., в сила от 16.10.2009 г.; изм., бр. 14 от 20.02.2015 г.; изм. и доп., бр. 101 от 19.12.2017 г., в сила от 19.12.2017 г.);
- **Закон за изпълнение на Конвенцията по касетъчните боеприпаси и Конвенцията за забраната на използването, складирането, производството и трансфера на противопехотни мини и за тяхното унищожаване** (Обн. ДВ. бр.95 от 8 Декември 2015г., изм. и доп. ДВ. бр.103 от 28 Декември 2017г., изм. и доп. ДВ. бр.2 от 3 Януари 2018г., изм. ДВ. бр.10 от 30 Януари 2018г.);
- **Решение на Министерския съвет № 225 от 9 април 2015 г.** относно забрана за транспортиране с цел внос на всички видове боеприпаси за огнестрелни оръжия и транспортиране на боеприпаси за огнестрелни оръжия на територията на Република България от територията на друга държава членка с цел утилизация и/или унищожаване.

КОНТРОЛНИ ОРГАНИ

Контролът по спазването на режима на дейностите с ПСО и ИТДУ, се осъществява от Междуведомствения съвет по отбранителна индустрия и сигурност на доставките към Министерския съвет, Междуведомствената комисия, министъра на икономиката, министъра на вътрешните работи, председателя на Държавна агенция „Национална сигурност“ и директора на Агенция “Митници” на Министерството на финансите. Контролът по изпълнението може да се осъществява и от оправомощени от тях длъжностни лица, съгласно чл. 67, ал. 1 от ЗЕКПСОИТДУ.

МЕЖДУВЕДОМСТВЕН СЪВЕТ

www.micmrc.government.bg

Създаден с ПМС № 120 от 25.06.2012 г., Междуведомственият съвет по отбранителна индустрия и сигурност на доставките (Междуведомствения съвет) към Министерския съвет е консултативен орган за разработване на принципите и за осъществяване на координацията при провеждането на държавната политика в областта на отбранителната индустрия, на експортния контрол на ПСО, на отбранително-мобилизационната подготовка на страната и на международното отбранително-икономическо и научно-техническо сътрудничество във връзка с отбраната и сигурността на страната.

В състава на Междуведомствения съвет са включени представители на Министерство на икономиката, Министерство на отбраната, Министерство на вътрешните работи, Министерство на външните работи, Министерство на финансите, Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, Министерство на земеделието и храните, Министерство на здравеопазването, Държавна агенция „Разузнаване“, Държавна агенция „Национална сигурност“, Държавна агенция „Държавен резерв и военновременни запаси“. Съпредседатели на Междуведомствения съвет са министърът на икономиката и министърът на отбраната.

Част от дейността на Междуведомствения съвет е издаването на лицензи за износ, внос и транспортиране на ПСО, сертификати за получател на ПСО, както и удостоверения за регистрация за трансфер и за регистрация за брокерска дейност с ПСО, съгласно ЗЕКПСОИТДУ.

МЕЖДУВЕДОМСТВЕНА КОМИСИЯ

---

www.exportcontrol.bg

Междуведомствената комисия е национален орган в областта на експортния контрол на продукти свързани с отбраната, и на изделия и технологии с двойна употреба. Съставът и редът за осъществяване на дейността ѝ се определят от Министерския съвет и са посочени в ППЗЕКПСОИТДУ.

Членове са представители от:

- Министерство на икономиката;
- Министерство на външните работи;
- Министерство на отбраната,
- Министерство на вътрешните работи;
- Държавна агенция „Национална сигурност“;

При необходимост може да се изисква становище на други държавни органи, а съгласно изпълнение на функциите си органите могат да извършват проверки и да привличат експерти.

Извършваната дейност включва:

- разглеждане на заявления за издаване на индивидуални и глобални разрешения за износ, внос и трансфер от територията на Република България, транзит, превоз, участие в изложение на ПСО и брокерска сделка с тях;

- разглеждане на заявления за издаване на индивидуални и глобални разрешения за износ и трансфер от територията на Република България, транзит и брокерска дейност с ИТДУ;
- публикуване на национални генерални разрешения за трансфер на ПСО и за износ и трансфер на ИТДУ;
- приемане на декларации за осъществяване на трансфер по национални генерални разрешения за трансфер на ПСО;
- приемане на декларации за осъществяване на износ по ГРСИ на ИТДУ;
- приема декларации за трансфер на посочените вещества и др.

МИНИСТЪР НА ИКОНОМИКАТА

---

www.mi.government.bg

- Регистриране на физически и юридически лица за извършване на износ и трансфер на ИТДУ и брокерска дейност с тях;
- Регистриране на вноса на ИТДУ, включени в Приложение 2 на Постановление на Министерския съвет № 204 от 19 септември 2018 г. за приемане на Списък на ИТДУ, които подлежат на контрол при внос;
- Регистриране на трансфера на ПСО за територията на Република България за лицата по чл. 5, т. 1 от ЗЕКПСОИТДУ (физически и юридически лица, регистрирани по реда на Търговския закон), както и износа, вноса и трансфера на ПСО от територията на Република България на лицата по чл. 5, т. 2 от ЗЕКПСОИТДУ (структури на централната администрация на изпълнителната власт, ръководени от министри, ДАНС, Държавна агенция „Разузнаване“ и Националната служба за охрана);
- Съгласно чл. 2, ал. 1 от Закона за изпълнение на Регламент 1236/2005 издава разрешения за износ и внос на стоките, посочени в Приложение II, разрешение за оказване на техническа помощ, свързана с тези стоки, и разрешение за износ на стоките, посочени в Приложение III на посочения регламент.

ПРОДУКТИ, СВЪРЗАНИ С ОТБРАНАТА

СЪТРУДНИЧЕСТВО В РАМКИТЕ НА ЕС

ОБЩА ВЪНШНА ПОЛИТИКА И ПОЛИТИКА НА СИГУРНОСТ (ОВППС)

Общата външна политика и политика на сигурност на Европейския съюз се установява с Договора за Европейския съюз през 1993 г. с цел опазване на мира, укрепване на международната сигурност, насърчаване на международното сътрудничество и развитие и укрепване на демокрацията, принципите на правовата държава и зачитането на правата на човека и основните свободи.

С договора се въвежда „система от три стълба“, като ОВППС е вторият стълб. ОВППС се ръководи от принципите на общите разпоредби, приложими за цялата външна дейност на ЕС, като преследва целите им и се провежда в съответствие с тях.

Целите на ОВППС се постигат чрез следване на обща стратегия за съвместни действия. ЕС определя, провежда и прилага обща външна политика и политика на сигурност, която се основава на развитието на взаимната политическа солидарност между ДЧ, на определянето на въпросите от общ интерес, запазване на общите ценности, фундаментални интереси и независимостта на ЕС, укрепване на сигурността на ЕС и ДЧ с всички средства, запазването на мира и укрепването на международната сигурност, засилване на международното сътрудничество, развитие и консолидиране на демокрацията и силата на закона с респект към правата на човека и основните свободи.

В рамките на ОВППС, Европейският съюз прилага ограничителни мерки в изпълнение на конкретните цели на тази политика, изложени в Договора за Европейския съюз (чл. 21).

ЕС често налага санкции (ограничителни мерки) или самостоятелно, или в изпълнение на задължителни резолюции на СС на ООН. Санкциите са инструмент с дипломатически или икономически характер, който се стремят да предизвикат промяна в дейности или политики, като нарушаване на международното право или човешките права, или в политики, които не съблюдават върховенството на закона или демократичните принципи.

Ограничителните мерки, налагани от ЕС, могат да бъдат насочени към правителства на трети страни или към недържавни образувания и физически лица (като терористични групировки и терористи). Те могат да включват оръжейно ембарго, други конкретни или общи търговски ограничения (забрани за внос и износ), финансови ограничения, ограничения за достъп (визи или забрани за пътуване) или други подходящи мерки.

На основание чл. 346 от Договора за функциониране на ЕС, всяка страна има право да предприема мерките, които счита за необходими за запазване на своите интереси в областта на сигурността, в т.ч. и свързаните с търговията с оръжия, боеприпаси и военни материали. В съответствие с тази разпоредба ДЧ прилагат национални политики по отношение на износа и вноса на военни изделия.

ОБЩА ПОЗИЦИЯ 2008/944/ОВППС НА СЪВЕТА ОТ 8 ДЕКЕМВРИ 2008 ГОДИНА, ОПРЕДЕЛЯЩА ОБЩИ ПРАВИЛА ЗА РЕЖИМ НА КОНТРОЛ ВЪРХУ ИЗНОСА НА ВОЕННИ ТЕХНОЛОГИИ И ОБОРУДВАНЕ

Документът създава високи общи стандарти, които да бъдат считани за минимални изисквания при управлението и ограничаването на трансфери на военни технологии и оборудване, извършвани от всички държави-членки. Също така се засилва обмена на съответна информация с оглед постигане на по-голяма прозрачност. Общата Позиция 2008/944/ОВППС определя осем основни критерии, които следва да се отчитат при разглеждане на заявленията за износ на ПСО. Всяка държава-членка оценява, като разглежда всеки случай поотделно, получените от нея заявления за издаване на разрешение за износ относно артикули, фигуриращи в Общия списък на ЕС на оръжията. В случаите, когато износът на въоръжение не отговаря на един и/или повече от критериите, държавата-износител може да откаже издаването на разрешение за осъществяване на износа. Осемте критерии са свързани със:

- (1) зачитане на международните ангажименти на ДЧ и наложени санкции от СС на ООН, ЕС и ОССЕ;
- (2) зачитане на правата на човека в държавата-краен получател;
- (3) вътрешната обстановка в държавата-краен получател - съществуването на напрежение или въоръжени конфликти;
- (4) запазване на регионалния мир, сигурност и стабилност и недопускане на прекомерно струпване на оръжия в райони с потенциални или съществуващи конфликти;
- (5) опазване на националната сигурност на ДЧ и на техните територии;
- (6) поведението на държавата-вносител в международната общност, включително по отношение на подкрепата за международния тероризъм и поддържащите го държавни режими;
- (7) наличието на риск от пренасочване или реекспорт при нежелателни условия;
- (8) съвместимостта на оръжията или оборудването с техническия и икономическия капацитет на държавата-получател.

Общата позиция предвижда уведомителен режим относно откази за издаване на разрешения за износ, издадени на основание критериите посочени в документа, както и консултации във връзка с тях, когато държава-членка извършва преглед на сходна по същество сделка, за която друга държава-членка е отказала да издаде разрешение.

През 2016 г. беше въведена нова информационно-технологична система с цел обмена на информация между ДЧ. Системата бе актуализирана през 2018 г. и, към момента, в рамките на нейната платформа се съхранява централната база данни на ЕС за отказите и свързаните с тях консултации. Новата система осигурява по-бърз и по-всеобхватен обмен на информация за всички национални заинтересовани страни, участващи в контрола върху износа на продукти, свързани с отбраната. Тя допълнително спомага за прозрачността между държавите-членки по отношение на експортно-контролната им политика.

Периодично се извършва преглед на документа, като след направен такъв през 2015 г., са приети заключения на Съвета от 20 юли 2015 г. относно прегледа на Обща позиция 2008/944/ОВППС относно износа на оръжия и прилагането на ДТО. Заключенията отбелязват постигнатия и текущия напредък по отношение на изпълнението на Общата позиция на ЕС и ДТО. Всички ДЧ на ЕС, са страни по ДТО.

С оглед укрепване на мира, сигурността и в съответствие с Европейската стратегия за сигурност, през 2015 г. е прието Решение (ОВППС) 2015/2309 на Съвета за насърчаване на ефективния контрол върху износа на оръжие.

След влизането в сила на ДТО през 2014 в изпълнение на Решение 2013/768/ОВППС на Съвета в подкрепа на всеобщото и ефективно прилагане на ДТО, ЕС прилага последователна политика в съответствие с горесцитираното решение. Действието на Решение 2013/768/ОВППС изтича през април 2017 г. Съветът на ЕС прие ново решение 2017/915 от 29 май 2017, с което бяха продължени усилията на ЕС в подкрепа на ефективното всеобщо прилагане на ДТО.

ОБЩ СПИСЪК НА ОРЪЖИЯТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Съгласно член 12 от Общата позиция Общият списък на оръжията на Европейския съюз покрива минималния обхват на военни изделия, спрямо които ДЧ трябва да осъществяват контрол на износа. Той е идентичен със списъка на продуктите, свързани с отбраната, приложен към Директива 2009/43/ЕО за опростяване на реда и условията за трансфер на продукти, свързани с отбраната, вътре в ЕС.

На 26 февруари 2018 г. Съветът прие актуализирана версия на списъка, в която са отразени промените в списъка на боеприпасите съгласно Васенаарската договореност, по които беше постигнато съгласие на пленарното заседание на Васенаарската договореност през 2017 г. Впоследствие актуализираната версия на Общия списък на оръжията беше публикувана в Официален вестник на Европейския съюз (С 98 от 15.03.2018 г.). Общият списък на оръжията на ЕС дефинира обхвата на ПСО, подлежащи на контрол: бойни огнестрелни оръжия и боеприпасите за тях, бомби, торпеда, реактивни снаряди, ракети, средствата за управление на

огъня, военните сухопътни транспортни средства, химически или биологични токсични вещества и средства за защита от тях, радиоактивни и взривни материали с военно предназначение, ракетни горива, пиротехнически и други вещества, военни плавателни съдове и летателни апарати, специализирано военно електронно оборудване, кинетични високоскоростни оръжейни системи, бронирани или защитни технически средства, симулатори за бойно обучение, апаратури за визуализация или радиоелектронно противодействие, заготовки и отливки, които се използват в контролирани продукти, водолазна апаратура, технически бази-данни и други технически средства с военно предназначение, средства за производство на оръжия, оръжейни системи с насочена енергия, средства за защита, криогенни и свръхпроводими технически средства, софтуер със специално предназначение, военни технологии, както и техническата помощ, свързана с поддръжка, ремонт, модифициране и модернизация. В националното законодателство Общият списък на оръжията на ЕС е приет с ПМС № 204 от 19.09.2018 г.

Република България ежегодно предоставя на Съвета на ЕС данни за осъществения през предходната година износ на ПСО на основание чл. 8, ал. 2 от Обща позиция 2008/944/ОВППС на Съвета.

Секретариатът на Съвета на ЕС изготвя ежегоден консолидиран доклад въз основа на предоставените от ДЧ национални данни, който се предоставя на ЕП и се публикува в Официалния вестник на ЕС. Двадесетият годишен доклад на ЕС за износа на конвенционални оръжия е публикуван в ОВ на ЕС на 14 декември 2018 г. Докладът интегрира подробни данни за износа на конвенционални оръжия от ДЧ за календарната 2017 г. (по категории въоръжения, стойности на издадени разрешения и реализиран износ).

По време на регулярните заседания на Работната група към Съвета на ЕС по експортния контрол на конвенционални оръжия, в които вземат участие представители на компетентните държавни органи на ДЧ, се обсъждат актуални въпроси, свързани с политиките на експортен контрол на ДЧ, обменя се информация по отношение на прилаганите национални политики в областта на експортния контрол спрямо определени държави и региони и издадени откази за износ на ПСО, както и се провеждат дискусии относно съдържанието на проекти на документи по линия на Съвета на ЕС. Част от работата на групата е и осъществяване на политически диалог с трети страни в подкрепа на ДТО.

Приоритетни насоки за Работната група по експортния контрол на конвенционални оръжия са:

- продължаване и по възможност разширяване на обмена между ДЧ на ЕС, на необходимата информация относно политиките в областта на износа на оръжие към конкретно местоназначение;
- оценяване на въвеждането на новата информационна платформа, обслужваща уведомленията за отказ и механизма за консултации, и по целесъобразност извършване на подобрения;
- мерки, гарантиращи, че ДЧ, които още не са го сторили, ще приемат съответните национални разпоредби или административни правила за пълноценно прилагане на: Обща позиция 2003/468/ОВППС относно контрола на посредничеството за разпространение на оръжие и Обща позиция 2008/944/ОВППС, определяща общи правила за режим на контрол върху износа на военни технологии и оборудване.
- допълнителна подкрепа на ефективното и всеобщо прилагане на ДТО, по-специално чрез продължаването на програмата на ЕС в подкрепа на прилагането, чието начало бе поставено с Решение 2013/768/ОВППС; по-нататъшно развитие на обмена на информация и на добрите практики с трети държави, които са се присъединили към Обща позиция 2008/944/ОВППС;
- по-нататъшно насърчаване на други изнасящи оръжия държави да прилагат съдържащите се в общата позиция критерии.

ДИРЕКТИВА 2009/43/ЕО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА ОТ 6 МАЙ 2009 ГОДИНА ЗА ОПРОСТЯВАНЕ НА РЕДА И УСЛОВИЯТА ЗА ТРАНСФЕР НА ПРОДУКТИ, СВЪРЗАНИ С ОТБРАНАТА, ВЪТРЕ В ОБЩНОСТТА

Целта на настоящата директива е да опрости правилата и процедурите, приложими спрямо трансфера на ПСО в рамките на ЕС, с оглед да се гарантира правилното функциониране на вътрешния пазар.

Прилагането на директивата премахва пречките пред търговията с ПСО, да стимулира общите проекти за производство, да направи отбранителните предприятия в ЕС по-конкурентни и да допринесе за консолидацията на вътрешния пазар. Това ще укрепи отбранителната индустриална и технологична база на ЕС. Директивата допринася за намаляване на административната тежест за стопанските субекти и администрациите на ДЧ. Ефективността на контрола върху износа в ЕС ще нарасне, тъй като контролните органи на ДЧ могат да съсредоточат ресурсите върху най-чувствителните трансфери и така ще поддържат високи нива на сигурност. На последно място, директивата предостави по-високи гаранции срещу риска от незаконни трансфери, което ще даде възможност за проследяемост и докладване на реекспорта и ще увеличи взаимното доверие с трети държави, споделящи същите принципи.

Ежегодно към ЕК се провежда заседание на Комитета, създаден по силата на Директивата. Акцентите през 2017 г. бяха поставени върху развитието на функционалността на Регистъра на предприятията, притежаващи сертификати за продукти, свързани с отбраната (The Register of the Certified Defence-related Enterprises - CERTIDER), съдържащ информация за сертифицираните получатели на ПСО, обхвата и формата на националните генерални разрешения за трансфер на ПСО, осъвременяване на данните за националните точки за контакт и възможност за хармонизиране на националните мерки в тази област. Подробна информация може да бъде намерена на <http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/certider/>.

По отношение на контрола върху конвенционалните оръжия, outreach - дейностите на ЕС са започнали през 2008 г. и първата фаза е била фокусирана върху работата с разположените в близост държави от Югоизточна Европа, Северна Африка, Средиземноморието, Източна Европа и кавказките партньори на Европейската политика за съседство. Основна цел при информационния обмен свързан с контрол на износа на оръжие е насърчаването на принципите и прилагането на критериите на Общата Позиция на ЕС 2008/944/ОВППС, регулираща износа на оръжия и свързаните с него мерки за прозрачност. През 2013 г. ЕС разширява портфолиото си с приемането на специална програма за подпомагане изпълнението на ДТО, съгласно Решение 2013/768/ОВППС на Съвета. Тази програма помага на редица трети страни (по тяхно искане) за засилване на ефективността на техните контролни системи в съответствие с изискванията на ДТО. Предприети са последователни усилия за да се достигне до страни, които все още не са страни по ДТО.

Дейностите на ЕС са значително разширени с приемането на Съвместно действие 2008/230/ОВППС, чрез финансиране на семинари, обединяващи експерти в областта на контрола на износа на оръжие от държавите-членки на ЕС и трети заинтересовани страни. Целите на мероприятията са свързани с помощ при изготвянето и прилагането на законодателството, за да се гарантира ефективен контрол на износа на оръжие.

С оглед на успешното партньорство, иницирано от Съвместно действие 2008/230/ОВППС на Съвета, ЕС финансира следващите фази на дейности за популяризиране своите програми чрез Решения 2009/1012/ОВППС на Съвета от 22 декември 2009 г., 2012/711/ОВППС на Съвета от 19 ноември 2012 г. с последно изменение Решение 2015/2309/ОВППС от 10 декември 2015 г. Тези решения предвиждат допълнителни, по-модерни и предизвикващи по-голямо търсене информационни дейности с партньорските страни.

Съгласно Решение 2015/2309/ ВППС на Съвета, страните партньори ще могат да заявяват помощ и съдействие, свързано с класифициране на изделия и прилагането на контролните списъци.

МЕЖДУНАРОДНИ ОРГАНИЗАЦИИ, ДОГОВОРИ И КОНВЕНЦИИ В ОБЛАСТТА НА ЕКСПОРТНИЯ КОНТРОЛ НА ПСО, ПО ЛИНИЯ НА КОИТО РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ИМА ЗАДЪЛЖЕНИЯ ДА ПРЕДОСТАВЯ ДАННИ И ИНФОРМАЦИЯ

Прозрачността и обменът на информация са сред основните принципи, приети от международната общност в областта на експортния контрол. Прозрачността спомага за общото разбиране на целите на експортния контрол, включително функционирането на националните системи за експортен контрол и на международните организации.

ОРГАНИЗАЦИЯ НА ОБЕДИНЕНИТЕ НАЦИИ

Основна грижа на Съвета за сигурност е запазването на световния мир, което като главна цел на ООН, му отрежда изключително важно място.

Като част от структурата на Службата по въпросите на разоръжаване се призовава към старание за разоръжаване в областта на конвенционалните оръжия, предимно широко разпространените оръжия в настоящите конфликти, като противопехотни мини и малки оръжия. Воденето на диалог е сред основните мерки на Службата. За изграждане на доверие относно военните въпроси се уповава на прозрачност, като по този начин насърчава усилията за регионално разоръжаване. Регистъра на ООН за конвенционални оръжия (UN Register of Conventional Arms) по проваждането на регионални форуми са част от създадените разпоредби.

На <http://www.un.org/disarmament/convarms/Register/>, се намира онлайн регистърът на ООН за конвенционалните оръжия. Чрез неговите седем категории оръжия се гарантира предсказуемост и прозрачност във въоръжаването и спомага да се изгради доверие между страните и да помогне за предотвратяване на конфликти.

Съобразно с международните си ангажименти, Република България ежегодно предоставя информация по линия на Регистъра на ООН за конвенционалните оръжия относно съществения износ, внос и трансфер по седемте категории на Регистъра и на МОЛВ (данните за МОЛВ се предоставят на доброволен принцип).

Всеки сблъсък или заплаха за реда се разследват от Съвета за сигурност, но той може единствено да направи препоръки за мирното му разрешаване. Могат да бъдат наложени различни санкции спрямо държава виновна за застрашаване или нарушаване на мира. Това се

случва, когато съветът изисква това от страните членки. Наказания може да влязат в сила и при проява на агресия или неизпълнение на решение на Международния съд.

КОНВЕНЦИЯ ЗА ЗАБРАНА НА ИЗПОЛЗВАНЕТО, СЪХРАНЕНИЕТО, ПРОИЗВОДСТВОТО И ТРАНСФЕРА НА ПРОТИВОПЕХОТНИ МИНИ И ЗА ТЯХНОТО УНИЩОЖАВАНЕ (ОТАВСКА КОНВЕНЦИЯ) задължава държавите участнички да не използват, разработват, произвеждат, трансферират или насърчават използването на противопехотни мини и да унищожат запасите си от противопехотни мини. Република България подписва документа на 3 декември 1997 г. и връчва ратификационните си документи на Генералния секретар на ООН на 4 септември 1998 г.

КОНВЕНЦИЯ ПО КАСЕТЪЧНИТЕ БОЕПРИПАСИ забранява употребата, производството, складирането и търговията с КБ, определя система от мерки, свързани със сътрудничество и съдействие по отношение на обезопасяване на засегнати от КБ зони и унищожаване на налични запаси от тези боеприпаси. Република България е страна по ККБ от 6 април 2011 г. Според Плана за действие от Виентян - мярка № 8, държавите, ратифицирали ККБ, следва до 1 г. след влизане в сила на ККБ за тях, да представят план за унищожаване на запасите си от КБ. Със заповед на министъра на външните работи от 31.01.2012 г. бе създадена междуведомствена работна група, изпълняваща функциите на постоянен механизъм за координация на изпълнението на задълженията ни по ККБ. Планът за унищожението на наличните КБ в Българската армия е от компетентността на МО.

В изпълнение на задълженията на страната ни по двете конвенции в края на 2015 г. бе приет и обнародван Закон за изпълнение на Конвенцията по касетъчните боеприпаси и Конвенцията за забраната на използването, складирането, производството и трансфера на противопехотни мини и за тяхното унищожаване. Приемането на закона демонстрира сериозната ангажираност на Република България с международното хуманитарно право. Нормативният акт урежда условията и реда за извършване на разрешените съгласно конвенциите дейности, осъществяването на контрол върху тези дейности и предвижда наказателни мерки при нарушение на неговите разпоредби.

ДОГОВОР ЗА ТЪРГОВИЯ С ОРЪЖИЯ

Страната ни участва активно в изработването на ДТО от неговото начало през 2006 г. На 2 април 2014 г. Република България, заедно с 15 други държави, връчи ратификационните си инструменти за присъединяване към Договора, с което подпомогна процеса на влизането му в сила на 24 декември 2014 г. В изпълнение на т. 4 от Решение на Министерския съвет №

63/05.02.2014 г., ДТО бе обнародван в бр. 4 на ДВ от 15.01.2016 г. Сред приоритетите на Република България в областта на експортния контрол и контрола на въоръженията е ДТО. Като член на ЕС и на всички режими за експортен контрол, Република България прилага изключително високи стандарти при регулирането на оръжейните трансфери и се стреми към универсализация на принципите на експортен контрол, заложи в ДТО с цел постигане на прозрачност по отношение на външнотърговските дейности с отбранителна продукция. Регламентирането на търговските дейности, съдействието за пресичане на незаконната търговия с конвенционално оръжие чрез общи стандарти, представляват съществен принос за поддържане на мира, сигурността, стабилността в международен и регионален план, за спазването на правата на човека и международното хуманитарно право, както и в борбата срещу тероризма и организираната престъпност. ДТО е призван да запълни съществуващата празнота по отношение на регламентирането на глобално равнище на търговията с конвенционално оръжие. Наред с това, той увеличава прозрачността при търговията с оръжие, като насърчава воденето на отчетност и представянето на съответната информация.

ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА СИГУРНОСТ И СЪТРУДНИЧЕСТВО В ЕВРОПА

Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа е най-голямата световна междуправителствена организация в областта на сигурността, която включва представители от 57 държави. Тя представлява основен инструмент за реално предупреждение, избягване на конфликти и уреждане на кризи.

Основната цел на ОССЕ е осигуряване на сигурност, военно-политическо, икономическо и хуманно сътрудничество. Въпросите, с които се занимава ОССЕ са свързани със затвърждаването на сигурността, включващи противодействие на тероризма, неразпространение на ОМУ, контрол над въоръжението, мерки за укрепването на доверието и безопасността, икономически и екологични въпроси, права на човека за провеждане на честни избори, демократизацията на обществата и др.

Република България предоставя по линия на Международния обмен за МОЛВ по Документа на ОССЕ за МОЛВ информация за осъществен износ и внос на МОЛВ за предходната календарна година за и от страни-членки на ОССЕ.

ВАСЕНААРСКА ДОГОВОРНОСТ

Основните детайли по които е разработен редът на работа във ВД са седемте категории по Регистъра на ООН на конвенционалните оръжия и МОЛВ. Във ВД категориите за оръжия са 8

и се предоставя информация за осъществения износ за страни, неучастващи в споразумението. Всички решения в рамките на ВД се приемат с общо съгласие.

Във връзка с изпълнението на ангажиментите си по линия на ВД, страната ни ежегодно предоставя информация за осъществения износ за страни, неучастващи във ВД, по 8-те категории оръжия. Данните се представят в международния режим в съответствие с основополагащите елементи на режима (седемте категории по Регистъра на ООН на конвенционалните оръжия и МОЛВ).

САНКЦИИ И ОГРАНИЧЕНИЯ, НАЛОЖЕНИ ОТ СС НА ООН, ОТ ЕС И ОССЕ

Целите, които си поставя международната общност в областта на експортния контрол на ПСО, и политиката, която следва в тази област, са основно продиктувани от загрижеността и ясната необходимост от прилагането на ефективни мерки по недопускането на разпространението на конвенционални оръжия и ОМУ и попадането им в държави, лица и организации, които не се съобразяват с международно приетите норми и чиито действия представляват потенциална заплаха за мира и сигурността на съвременното общество.

Прилагането на ефективен експортен контрол обхваща спазване на съществуващите санкции и ограничения при износа на ПСО, наложени от Съвета за сигурност на ООН, от ЕС, от ОССЕ, както и в зависимост от международните задължения на Република България, произтичащи от участието или членството ѝ в международноправни режими и договори в областта на експортния контрол с ПСО.

ЕС прилага ограничителни мерки в изпълнение на конкретни цели на ОВППС. В рамките на своята ОВППС ЕС налага санкции самостоятелно или в изпълнение на резолюции на СС на ООН. Ограничителните мерки могат да бъдат насочени към правителства на трети държави или към недържавни образувания и физически лица (като терористични групировки и терористи). Те могат да включват оръжейно ембарго, други конкретни или общи търговски ограничения (забрани за внос и износ), финансови ограничения и други мерки.

Подробна и актуална информация за действащите ограничителни мерки може да бъде намерена на електронния адрес на ЕСВД:

http://eeas.europa.eu/cfsp/sanctions/docs/measures_en.pdf.

ДАННИ ЗА ИЗНОС, ВНОС, ТРАНСФЕР, ТРАНЗИТ, ПРЕВОЗ НА ПСО И БРОКЕРСКИ СДЕЛКИ С ТЯХ И УЧАСТИЕ В ИЗЛОЖЕНИЯ

През 2018 г. Междуведомствената комисия е издала общо 887 разрешения. Данните за броя на разрешения износ, внос и трансфер на ПСО, посочени в Приложения 2 и 3 са на база брой разрешени позиции на ПСО, в зависимост от категорията им според Списъка на ПСО.

С цел да бъдат представени реално осъществените дейности с ПСО, в приложенията към настоящия доклад не е включена информация за разрешенията / удостоверенията в случаите на извършване на временен и обратен износ / трансфер с цел ремонт, демонстрации и др., както и временен и обратен внос / трансфер за същите цели.

ИЗНОС И ТРАНСФЕР НА ПСО ОТ ТЕРИТОРИЯТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

За 2018 г. Междуведомствената комисия е издала 524 разрешения / удостоверения за износ и трансфер на ПСО от територията на Република България. Общата стойност на издадените разрешения е 1 044 278 204 евро, като най-голяма част от осъществения износ е за Саудитска Арабия, Индия, Афганистан, САЩ, Турция и Алжир (**Приложение 2**).

През 2018 г. е реализиран износ и трансфер на ПСО от територията на Република България на ПСО на обща стойност 764 544 531 евро. Обект на износ са основно изделия от категории ML4, ML3, ML1, ML2 и ML10 от Списъка на ПСО.

ВНОС И ТРАНСФЕР НА ПСО ЗА ТЕРИТОРИЯТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

През 2018 г. са издадени 363 разрешения / удостоверения за внос и трансфер за територията на страната на ПСО, като най-голям брой разрешения / удостоверения са издадени за внос и трансфер от Сърбия, Германия и САЩ. Общата стойност на издадените разрешения / удостоверения за внос и трансфер на ПСО за територията на Република България е 412 149 378 евро (**Приложение 3**).

Общата стойност на реализирания внос и трансфер за територията на страната е 177 432 772 евро, като най-голяма част от осъществения внос и трансфер е от Сърбия, Румъния и Словакия. Основната част от внасяните изделия са от категория ML3, следвана от категории ML4, ML2 и ML8.

За отчетния период са издадени 140 бр. международни сертификата за внос на ПСО.

ТРАНЗИТ, ПРЕВОЗ, БРОКЕРСКИ СДЕЛКИ С ПСО И УЧАСТИЯ В ИЗЛОЖЕНИЯ

През 2018 г. Междуведомствената комисия е издала:

- 87 разрешения за транзит и превоз на ПСО през територията на Република България;
- 12 разрешения за брокерски сделки с ПСО ;
- 32 разрешения за участия в международни търговски изложения на ПСО.

ИЗДАДЕНИ ОТКАЗИ

Междуведомствената комисия е отказала издаването на едно разрешение за износ, едно разрешение за трансфер от територията на Република България и едно разрешение за транзит на ПСО.

ИЗДЕЛИЯ И ТЕХНОЛОГИИ С ДВОЙНА УПОТРЕБА

Изделията с двойна употреба са изделия, включително софтуер и технологии, които могат да се използват както за граждански цели, така и за производство на военни изделия. Износът, трансферът и транзитът на ИТДУ, както и брокерската дейност с тях подлежат на контрол с цел предотвратяване разпространението на ОМУ (ядрени материали, химически и биологически оръжия и оборудването за тяхното производство) и избягване на рисковете, които тези изделия могат да представляват за международната сигурност.

Значителна част от търговията на ЕС със стратегически партньори включва ИТДУ, които намират приложение в ключови сектори на икономиката и в научноизследователската дейност. Производството и търговията с тези високотехнологични продукти обхваща широк спектър от изделия с гражданско предназначение в областта на енергетиката, космическите изследвания и навигационните технологии, отбраната и сигурността, телекомуникации, електрониката, машиностроенето, химическата индустрия и други.

СТРАТЕГИЯ НА ЕС СРЕЩУ РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА ОМУ И ПРИЛАГАНЕ НА ЕКСПОРТЕН КОНТРОЛ

Борбата с разпространението на ОМУ и средствата за тяхното пренасяне е едно от големите предизвикателства за ЕС по отношение на сигурността. През 2003 г. е приета Стратегия на ЕС срещу разпространението на ОМУ, чиято основна цел е ограничаването и елиминирането на разработването и доставката на ОМУ в света. За да се повиши ефективността на ЕС по отношение на неразпространението на ОМУ, през 2008 г. са приети „Нови насоки за действие от страна на ЕС в борбата срещу разпространението на ОМУ и системите за тяхната доставка“.

През 2004 г., Съвета за сигурност на ООН прие Резолюция 1540 (2004), която установява и определя обвързващи за всички държави правила и задължения, които предотвратяват достъпа до ОМУ и свързаните с тях материали. ЕС взе решение през 2017 г., което подкрепя изпълнението на Резолюция 1540 (2004) на СС на ООН. Решението има за цел да насърчи изпълнението на задълженията произтичащи от Резолюцията срещу разпространението на

ОМУ, засилване ролята на СС на ООН, повишаване на експертния опит, укрепване на националните и регионалните усилия и повишаване на капацитета и практическото приложение при изпълнение на препоръките.

Работата по изпълнението на стратегията се осъществява чрез сътрудничество и съвместни дейности с МААЕ, ОЗХО, СЗО, ОССЕ и Комитет 1540, създаден с Резолюция 1540 (2004) на СС на ООН.

Подробна информация относно политиката на ЕС в областта на неразпространението на ОМУ и конкретните мерки за борба срещу разпространението им може да бъде намерена на https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/427/disarmament-non-proliferation-and-arms-export-control_en.

На 14 декември 2018 г. в Официален вестник на Европейския съюз бе публикуван Делегиран Регламент (ЕС) 2018/1922 на Комисията от 10 октомври 2018 г. за изменение и допълнение на Регламент 428/2009 на Съвета за въвеждане на режим на Общността за контрол на износа, трансфера, брокерската дейност и транзита на изделия и технологии с двойна употреба.

Актуална информация относно системата на ЕС за контрол на износа на ИТДУ и събитията в тази област може да бъде намерена на сайта на ЕК: <http://ec.europa.eu/trade/import-and-export-rules/export-from-eu/dual-use-controls/>.

МЕЖДУНАРОДНИ РЕЖИМИ ЗА ЕКСПОРТЕН КОНТРОЛ

Република България е страна по всички международни режими и договорености, чиято цел е държавите-участнички да се придържат към общи правила и принципи за експортен контрол и обмен на информация помежду им с цел намаляване на риска от нерегламентираното използване и разпространение на някои изделия и технологии.

Контролните списъци с ИТДУ, които подлежат на контрол, се вземат от АГ, РКРТ, ГЯД, ВД и КЗХО. От своя страна, ЕС интегрира списъците на международните режими и договорености за контрол, като редовно ги актуализира, отразявайки приетите промени в съответствие с поетите ангажименти на ДЧ.

Също така всички международни режими се стремят към приобщаването на трети страни с цел присъединяването и придържането им към установените правила за контрол на съответната дейност.

[ВАСЕНААРСКАТА ДОГОВОРЕНОСТ \(WWW.WASSENAAR.ORG\)](http://WWW.WASSENAAR.ORG)

Подписана през м. юли 1996 г. между 33 държави, Васенаарската договореност е международен режим за контрол на износа на конвенционални оръжия и ИТДУ, използвани за тяхното производство. Секретариатът на ВД се намира във Виена, където се провеждат и работните срещи с участието на представители на държавите страни по режима. Всички решения в рамките на Васенаарската договореност се приемат с консенсус.

Участващите държави трябва да гарантират, че техните трансфери няма да доведат до дестабилизиращо натрупване и изграждането на военни способности, които могат да застрашат сигурността и стабилността на международно и регионално ниво. Също така, държавите участнички се ръководят от общоприети правила, насоки и добри практики, приети от ВД. Осъществяват обмен на информация относно трансферите и износа на конвенционалните оръжия и ИТДУ, които се считат за много чувствителни, както и за отказите за трансфери на ИТДУ като цяло. Разрешаването на износ или отказването му, на изделие от списъците на договореността е отговорност на всяка участваща държава.

Република България ежегодно предоставя информация за осъществения износ за държави, които не са страни по ВД, на ИТДУ от т. нар. - „sensitive” и „very sensitive” lists (чувствителни и много чувствителни изделия).

[АВСТРАЛИЙСКАТА ГРУПА \(WWW.AUSTRALIAGROUP.NET\)](http://WWW.AUSTRALIAGROUP.NET)

АГ е международен режим, чиято цел е ограничаване и предотвратяване на разпространението на химическо и биологическо оръжие, чрез контрол на химическите вещества и биологични агенти и свързаното с тях оборудване и технологии. В режима участват 43 държави, Р България е държава-членка от 2001 г., като се стремят да предотвратят разпространението и разработването на химически или биологични оръжия чрез придържането им към общи принципи, при износа на определени химически съединения, човешки, растителни и животински патогени, токсини и свързано с тях оборудване за разработване, производство и разпространение. Всички държави, които участват в АГ, са страни по КЗХО и КЗБО и се стремят да гарантират, че контролът на износа не възпрепятства законната търговия и техническо сътрудничество в химическия и биологическия сектори.

Последно присъединилата се държава е Индия, която през януари 2018 г., официално стана 43-та страна член на Австралийската група.

[РЕЖИМЪТ ЗА КОНТРОЛ НА РАКЕТНИТЕ ТЕХНОЛОГИИ \(WWW.MTCR.INFO\)](http://WWW.MTCR.INFO)

Създаден през 1987 г., днес РКРТ има 35 страни-членки, като последно присъединилата се е Индия през 2016 г., а България участва в режима от 2004 г., Естония, Казахстан и Латвия се придържат към режима.

Държавите-членки, имат за цел намаляване на разпространението на безпилотни системи, способни да пренасят ОМУ, координирайки националната си политика и мерки за експортен контрол в тази насока. Режимът се основава на Ръководни правила за обща експортна политика, която се прилага към списък от контролирани изделия, софтуер и технологии. През 2002 г. РКРТ беше допълнен от „Хагски кодекс на поведение“, който призовава за съдържаност и внимание по отношение на разпространението на балистични ракети, способни да пренасят ОМУ.

През 2018 г., бе проведено посещение в Израел на РКРТ, по време на което бяха проведени семинари и конференции, посещение в израелската аерокосмическа индустрия и срещи с представители на Министерството на външните работи за обсъждане на израелската система за контрол на износа, както и предизвикателствата свързани с разпространението в региона на безпилотни летателни апарати. Няма новоприети държави членки в режима през 2018 г.

[КОМИТЕТЪТ „ЦАНГЕР“ \(WWW.ZANGGERCOMMITTEE.ORG\)](http://WWW.ZANGGERCOMMITTEE.ORG)

Комитетът „Цангер“ е международен режим, сформирани след влизането в сила на Договора за неразпространение на ядреното оръжие, като целта му е да хармонизира политиката за контрол на износа на ядрени материали за страните по ДНЯО. Мисията на Комитетът „Цангер“, е да вземе предвид променящите се аспекти на сигурността и да адаптира условията и критериите за контрол на износа в зависимост от нуждите. Режимът се ръководи от няколко основни правила: предоставяне на гаранции, че изделията няма да бъдат използвани за ядрени експлозиви, че държавата-вносител е приела гаранциите на МААЕ и клауза за реекспорт, изискваща държавата-вносител да приложи идентични процедури при реекспорт. Днес комитетът има 39 държави-членки, Република България е приета през 1992 г., а през 2018 г. няма присъединили се държави.

[ГРУПАТА НА ЯДРЕНИТЕ ДОСТАВЧИЦИ \(WWW.NUCLEARSUPPLIERSGROUP.ORG\)](http://WWW.NUCLEARSUPPLIERSGROUP.ORG)

Групата на ядрените доставчици е създадена от група държави през 1974 г., след експлозия на ядрено устройство, от държава без ядрено оръжие, което показало, че ядрените технологии предоставени за мирни цели, могат да бъдат използвани и с друга цел. В наши дни групата се състои от 45 държави, България се присъединява през 1984 г., обединени от

стремежа за предотвратяване на разпространението на ядрени оръжия чрез прилагането на Ръководни правила за износа на ядрени материали и свързано оборудване. Всяка държава се придържа към тези правила в съответствие с националното законодателство, допринасяйки за неразпространението на ядрени оръжия и насърчаване на използването на ядрените материали за мирни цели.

Комитетът „Цангер“ и Групата на ядрените доставчици работят в сътрудничество с МААЕ.

МЕЖДУНАРОДНИ КОНВЕНЦИИ И ДОГОВОРИ ЗА НЕРАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ОРЪЖИЯ ЗА МАСОВО УНИЩОЖЕНИЕ

Република България подкрепя активно прилагането на основополагащи международни конвенции и договори в областта на неразпространението на ОМУ:

Конвенция за забрана на разработването, производството, натрупването и употребата на химическо оръжие и за неговото унищожаване - подписана на 13.01.1993 г. в Париж и ратифицирана със закон, приет от 38-мо Народно събрание на 29.06.1994 г.

По линия на ОЗХО, Националният орган по прилагане на КЗХО е Междуведомствената комисия, която одобрява и предоставя Годишна декларация за извършени производствени и търговски дейности с токсични химически вещества, техните прекурсори и други органични производства за предходната календарна година, както и Годишна декларация за планираните производства за предстоящата календарна година на веществата от списъците на КЗХО. Националният орган изготвя ежегоден доклад по изпълнението на КЗХО, който се публикува на специализираната интернет страница на Междуведомствената комисия.

Конвенция за забрана на разработването, производството и натрупването на запаси от бактериологични (биологични) и токсични оръжия и за тяхното унищожаване – ратифицирана с Указ № 1524 на Държавния съвет от 30.06.1972 г. КЗБО е правно обвързващ договор, който забранява разработването, производството, съхранението, придобиването и запазването на биологични и токсични оръжия и средства за тяхното изстрелване. Независимо от това следва да се отбележи, че съгласно чл. X от КЗБО, държавите, страни по нея, имат право да участват максимално в обмена на оборудване, материали и свързана с тях информация, при условие че това се прави с мирни цели. В обхвата на КЗБО са: микробни и други биологични агенти или токсини, независимо от техния произход или от метода на производството им, от видове и в количества, които не са оправдани за целите на профилактични, предпазни или

други дейности за мирни цели; оборудване или средства за изстрелване, проектирани да използват такива агенти или токсини.

Договор за неразпространение на ядреното оръжие - ратифициран с Указ № 668 на Президиума на Народното събрание от 10.07.1969 г. и Допълнителния протокол към него, ратифициран със закон, влязъл в сила от 10.10.2000 г. ДНЯО има следните принципни задачи: да забрани свободния достъп до ядрено оръжие и съответните технологии; да ограничи възможността за военна употреба на ядрено оръжие; да създаде възможности за мирно използване на атомната енергия; да създаде ефикасен международно признат контролен механизъм за споменатите цели в правен, организационен и технически аспект.

Основните задължения за Република България произтичат от Споразумение между страната ни с МААЕ за прилагане на гаранциите във връзка с Договора за неразпространение на ядреното оръжие и Допълнителния протокол към споразумението.

ЗАКОНОДАТЕЛСТВО НА ЕС В ОБЛАСТТА НА ЕКСПОРТНИЯ КОНТРОЛ НА ИТДУ

Регламент (ЕО) 428/2009 на Съвета на ЕС от 5 май 2009 г. за въвеждане на режим на Общността за контрол на износа, трансфера, брокерската дейност и транзита на изделия и технологии с двойна употреба определя общите правила на ЕС за контрол върху дейностите с ИТДУ, общ списък с ИТДУ на ЕС, които подлежат на контрол при износ, и хармонизирана политика за изпълнението на разпоредбите на регламента. Той е основния нормативен инструмент на ЕС в областта на експортния контрол на ИТДУ.

Основните изменения и допълнения на Регламент (ЕО) 428/2009 са както следва:

- **Регламент (ЕС) № 1232/2011 на ЕП и на Съвета от 16 ноември 2011 г.**, който въвежда пет нови генерални разрешения за износ на ЕС с цел подобряване на конкурентоспособността на индустрията и създаване на равни условия за износителите от ЕС;
- **Регламент (ЕС) № 599/2014 на ЕП и на Съвета от 16 април 2014 г.**, който съгласно с чл. 23а, чл. 9 п-ф 1 и чл. 15 п-ф 3 предоставя правомощие на Комисията да приема делегирани актове в съответствие с член 290 от Договора за функционирането на ЕС, във връзка с изменения в Приложение I към Регламент № 428/2009, попадащи в обхвата на член 15 от посочения регламент;
- **Делегиран регламент (ЕС) № 2017/2268 на Комисията от 26 септември 2017 година**, с който се изменят Приложение I (Списък с ИТДУ на ЕС), Приложения IIa – IIж Генерални

разрешения на Съюза за износ и Приложение IV (определени ИТДУ, за които е наложен разрешителен режим за извършването на трансфер в рамките на Съюза).

- **Делегиран регламент (ЕС) № 2018/1922 на Комисията от 10 октомври 2018 година**, с който се изменят Приложение I (общ списък с ИТДУ на ЕС), Приложения IIa – IIж се заменят с текста на Приложение II към настоящия регламент – Генерални разрешения на Съвета за износ и Приложение IV (определени ИТДУ, за които е наложен разрешителен режим за извършването на трансфер в рамките на Общността) се заменя с текста на Приложение III към настоящия регламент;

Обща позиция 2008/944/ОВППС на Съвета от 8 декември 2008 година, определяща общи правила за режим на контрол върху износа на военни технологии и оборудване.

Разрешителен режим може да бъде прилаган и по силата на т.нар. „всеобхватна клауза“ (“catch all clause”) по отношение на износа на изделия и технологии, които не са включени в Приложение I на Регламент (ЕО) 428/2009 и са налице основателни причини да се счита, че могат да бъдат използвани за производство и разпространение на ОМУ или са предназначени за военна крайна употреба в държава, спрямо която има наложено оръжейно ембарго на ООН, ОССЕ или ЕС. ДЧ могат по изключение да наложат допълнителен контрол върху изделия извън Приложение I от съображения за гарантиране на обществената сигурност и защита на правата на човека. ДЧ на ЕС са длъжни да предприемат допълнителни мерки по прилагането на Регламент (ЕО) 428/2009.

Основен принцип е спазването на общи правила и прозрачност, изразяващи се в обмен на информация по отношение на издадени разрешения, направени откази по заявления за износ чрез прилагането на т. нар. „no undercut” политика. Този термин означава недопускане на износ от ДЧ, в случаите когато за идентична сделка е направен отказ от друга ДЧ. В тези случаи е предвидена процедура за провеждане на консултации с държавата, издала отказа, преди вземане на решение по аналогичната сделка.

Експортният контрол обхваща и т. нар. „нематериални трансфери” (“intangible transfers”), които се отнасят за предаването на софтуер и технологии чрез електронни медии, включително и чрез факс, телефон, електронна поща или други електронни средства. Този контрол се прилага и по отношение на предоставянето на знания и техническа помощ чрез обучение, предаване на умения или консултантски услуги, включително и случаите, когато това става чрез устно предаване на съответната информация.

Наличието на обща система за контрол дава възможност за свободно движение на ИТДУ в рамките на единен вътрешен пазар на ЕС, с изключение на някои особено чувствителни изделия, чиито трансфер в рамките на ЕС е предмет на предварително разрешение. Тези изделия са изброени в отделно приложение на Регламента. По отношение на търговията с ядрени материали, регламентът допринася за постигането на целите на Европейската общност като стъпка към сближаване на позициите на ДЧ по ядрените въпроси, ядрената безопасност и мирното използване на ядрената енергия.

СЪТРУДНИЧЕСТВО В ОБЛАСТТА НА ЕКСПОРТНИЯ КОНТРОЛ НА ИТДУ

Дейността на ЕС в областта на експортния контрол на ИТДУ и неразпространението на ОМУ е тясно свързана с работата на международните режими и организации за експортен контрол. Тя е предмет на обсъждане и дискусии в специализирани експертни работни групи:

РАБОТНА ГРУПА „ИЗДЕЛИЯ С ДВОЙНА УПОТРЕБА“ (WORKING PARTY ON DUAL-USE GOODS) КЪМ СЪВЕТА НА ЕС

В началото на м. ноември 2016 г. на страницата на ЕК беше публикувано предложение на ЕК за изменение на Регламент (ЕО) № 428/2009 на Съвета от 5 май 2009 година за въвеждане режим на Общността за контрол на износа, трансфера, брокерската дейност и транзита на изделия и технологии с двойна употреба. Целта на експортния контрол на ИТДУ е да се предотврати разпространението на ОМУ, което съответства на целите, поставени с Резолюция 1540/2004 на Съвета за сигурност на ООН, отнасяща се до прилагане на мерки за борба с тероризма и в съответствие със Стратегията на ЕС срещу разпространението на ОМУ. Предприетата от страна на ЕК законодателна инициатива е за модернизиране и хармонизиране на правната рамка на ЕС относно контрола на дейности с ИТДУ. Предложените изменения касаят разширяване на обхвата на контрол на дейности с ИТДУ с цел недопускане нарушаване на човешките права и използването им за терористични цели, включването на нови дефиниции, увеличаване на задълженията на ДЧ свързани с извършване на консултации с другите ДЧ при взимане на решения по прилагането на контрол върху някои изделия и др. Направените предложения се дискутираха на първо четене през цялата 2017 г. в рамките на работната група. Дискусиите продължиха и по време на Българското председателство на Съвета на ЕС през първата половина на 2018 г. Успешно бе осъществено провеждането и ръководството от името на Българското председателство на седем заседания на работна група „Изделия с двойна употреба“ към Съвета на ЕС. Бяха проведени редица неформални срещи с делегати на ДЧ от работната група, с цел постигане на компромисни текстове. В края на

Председателството (м. юни) беше изготвен компромисен вариант на досието на Българското председателство по дискутираните членове от предложението на ЕК за изменение на Регламент 428/2009, както и бяха проведени срещи с ЕК и Австрийско председателство за съгласуване на координиран подход на работа по предложението. Компромисния вариант беше приет много положително в работната група и Българското председателство получи висока оценка за положените усилия по напредъка на досието.

През 2018 г. продължи конструктивния диалог между ЕС и трети държави за сътрудничество и обмен на информация в областта на експортния контрол на ИТДУ. Бяха проведени редица двустранни срещи между ЕС и Норвегия, Китай, САЩ и Япония, на които бе изразено желание за увеличаване обмена на информация и задълбочаване на сътрудничеството.

КООРДИНАЦИОННА КРУПА (DUAL-USE COORDINATION GROUP), СЪЗДАДЕНА СЪГЛАСНО ЧЛ. 23 НА РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 428/2009

Срещите на Координационната група се председателстват от ЕК и на тях се обсъждат и проучват различни въпроси, свързани с техническия обмен на информация относно практическото прилагане на експортния контрол, предоставянето на информация от ДЧ, във връзка с изготвянето на годишния доклад на ЕК, функционирането и актуализирането на електронната система за обмен на откази DUES (Dual-Use E-System), изменението на контролните списъци с ИТДУ и други.

ЕС прилага Програма за партньорство в рамките на публичния сектор (EU P2P Partner-to-Partner) в областта на контрола на износа на ИТДУ с цел подпомагане на трети държави за създаване на добре функциониращи системи за експортен контрол. Програма на ЕС за сътрудничество започва през 2004 г. с четири члена от Югоизточна Европа. Днес тя е разширена до 32 държави от 6 региона. Цели на програмата са намаляване на риска от разпространение на ОМУ чрез засилване на международното сътрудничество в областта на експортния контрол на ИТДУ и укрепване на национален и регионален капацитет, като се вземе предвид баланса между сигурност и икономически съображения. В съответствие със Стратегията за сигурност на ЕС и Стратегията на ЕС срещу разпространението на ОМУ, програмата на ЕС има за цел да подобри ефективността на системите за контрол на износа на ИТДУ, подпомогне в борба срещу разпространението на ОМУ и свързаните с тях материали, оборудване и технологии.

ДАННИ ЗА ИЗНОС, ТРАНСФЕР, ВНОС, ТРАНЗИТ НА ИТДУ И БРОКЕРСКИ СДЕЛКИ С ТЯХ

Физическите и юридическите лица подлежат на регистрация за извършване на износ и трансфер на ИТДУ и за извършване на брокерска дейност с ИТДУ съгласно ЗЕКПСОИТДУ. Компетентния орган, които извършва регистрациите, е министърът на икономиката. Регистрацията за износ и трансфер на ИТДУ и за брокерска дейност с ИТДУ се извършва за срок от пет години, като всяка следваща регистрация е за същия срок.

През 2018 г. министърът на икономиката е издал 8 удостоверения за регистрация за износ и трансфер на ИТДУ и 1 удостоверение за регистрация за брокерска дейност с ИТДУ, за които се поддържат публични регистри.

ИЗНОС И ТРАНСФЕР ОТ ТЕРИТОРИЯТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НА ИТДУ

През 2018 г. е реализиран износ и трансфер на ИТДУ на обща стойност 7 321 523 евро. В тази стойност е включен осъществения износ и по издадени от 2017 г. разрешения за износ на ИТДУ.

ИЗНОС НА ИТДУ

През 2018 г. са издадени 27 индивидуални разрешения за износ на обща стойност 23 846 223 евро. От тях 2 разрешения за износ са издадени с цел извършване на ремонт и рекламация и 1 разрешение е издадено за изграждане на сондаж в икономическа зона на България в Черно море – по тях не се отчита реализирана стойност. По 12 разрешения за износ няма реализиран износ. Общата стойност на реализирания износ по индивидуални разрешения за износ през 2018 г. е 6 422 413 евро. Стойността на реализацията включва пет разрешения за износ на изделия, извън посочените в Приложение I на Регламент (ЕО) № 428/2009 (разрешения, издадени с прилагането на „всеобхватна клауза“).

Постъпили са 14 декларации за осъществен износ на ИТДУ по ГРСИ ЕУ 001 на стойност 172 009 евро.

Общата стойност на реализирания износ за 2018 г. е 6 422 413 евро - **Приложение 5**.

ТРАНСФЕР ОТ ТЕРИТОРИЯТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НА ИТДУ

През 2018 г. е издадено едно индивидуално разрешения за трансфер на обща стойност 1 000 000 евро. Стойността на реализирания през 2018 г. трансфер на ИТДУ е 898 840 евро - **Приложение 5.**

За същия период не са постъпвали декларации за извършен трансфер за територията на Република България от територията на друга държава членка на ИТДУ, които са включени в категория 0 от Приложение I на Регламент (ЕО) № 428/2009.

ВНОС НА ИТДУ

През 2018 г. са издадени 72 удостоверения за внос на стойност 74 446 471,00 евро. Общата стойност на реализирания внос е 112 325 767,00 евро (в т.ч. и по 6 удостоверения за внос, издадени през 2017 г.) - **Приложение 6.**

За отчетния период са издадени 4 бр. международни сертификата за внос на ИТДУ.

ТРАНЗИТ НА ИТДУ И БРОКЕРСКИ СДЕЛКИ С ТЯХ

През 2018 г. Междуведомствената комисия не е издавала разрешения за транзит на ИТДУ и разрешения за брокерски сделки с тях.

ОТКАЗИ

През 2018 г. Междуведомствената комисия е отказала издаването на четири разрешение по подадени заявления за износ и трансфер на ИТДУ и не е отказвано регистриране на внос на ИТДУ.

ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложения 2, 3, 5 и 6 съдържат обобщени данни за износа, вноса и трансфера на ПСО, и на ИТДУ.